

לזה שכן תפלה בזמנה לא יהיו ליה. וכל הטעם דכיון דק"ל טעה ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שמים ויואל י"ח שחרית כ"ש עד חלות דאכתי לא מטא זמן תפלת מנחה אבל אם נזכר אחר שהגיע זמן המנחה מתפלל תפלת המנחה ואח"כ מתפלל תפלת שחרית. ומ"מ יש מדקדק שה"ל להרי"ף ורבינו לכחוב עד חלות וחצי שעה יותר דהא אכתי לא מטא זמן תפלת מנחה וכל דה"ל אלא ללא דק בין חלות לחצי שעה יותר וכיון דאשכחו רבנן דאמרי עד חלות אסמכו למילתיהו ואמרו עד חלות אבל ה"ה עד שיגיע זמן המנחה כ"ל אלא שמדברי הרשב"א נראה דעד חלות דוקא אמרו וכמ"ס בס' ז"י לא"ח סימן פ"ט :

ב כבר אמרו וכו'. דרייתא פרק תפלת השחר (דף כ"ו ע"ב) איזו היא מנחה גדולה משש שעות ומנחה ולמעלה ואי זו היא מנחה קטנה מט' שעות ומנחה ולמעלה. ומפרש רבינו דהיינו טעמא דתתן פ"ה דפסחים תמיד נשחט בצה' ומנחה וקרב בצה' ומנחה בערב פסח נשחט בצה' ומנחה וקרב בצה' ומנחה חל ערב פסח להיות בערב שבת נשחט בשש שעות ומנחה והפסח אחריו : וזמן

שהיה התמיד קרב בכל יום בתשע שעות ומחצה תקנו ומנה מתשע שעות ומחצה והיא הנקראת מנחה קטנה ולפי

א סמ"ג עשין י"ט טור א"ח סי' פ"ט : ב טור א"ח סי' רנ"ג :

לחם משנה

ואין לדקדק בזמנה כמו שכתב הוא ז"ל למטה זה נראה לי מלשון דאם היה מפרש כפירוש רבינו יונה ז"ל לא היה לו לסתום דבריו ולומר ויש לו להתפלל וכו' אלא היה לו לומר אם רצה לנהוג כך וכו' אבל אחר שסתם הדיון משמע בפי' כדכתיבנא. וה"ל והא בתמיד של בין הערבים סתם דבריו בפי' מהלכות תמידין ומוספין כרבנן דאמרי דקרב עד הערב שכתב שם תמיד של בין הערבים שוחטין אותו וכו' והוא משש שעות וכו' עד סוף היום וזהו כרבנן דאמרי עד הערב וא"כ למה כתב כאן דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד והסם לא כתב הכי היה לו לכתוב גם כן שם דעבד כרבי יהודה עבד ודעבד כרבנן עבד כיון דמספקא לן הלכתא כמאן הוי כרבנן או כר' יהודה. וי"ל דכיון דאית ליה דנקטינן כקולי דתרווייהו כדכתיבנא להכי כתב שם עד סוף היום דבשלמא אם היה מפרש כפירוש רבינו יונה ז"ל דאם נהג כזה במנחה אינו יכול לנהוג אחר כך כזה בערבית מפני שהיו סותרים בזה מנהגם במנחה הוה ניחא קשיא אבל כיון דמפרש הוא דבכל אופן שיעשה יכול לעשות לכך נתן לו הבחירה ואמר לו עד סוף היום. אי נמי אפילו נאמר דמפרש כפירוש רבינו יונה ומאי דכתב ויש לו להתפלל וכו' ר"ל שאם רוצה לנהוג כרבנן יכול לנהוג ובלבד שינהוג כמותו לגמרי מ"מ לא קשיא אמאי לא הזכיר דברי ר' יהודה בהלכות תמידין ומוספין לומר אם ירצה לנהוג כרבי יהודה ינהוג ואם ירצה לנהוג כרבנן ינהוג משום דרבי יהודה לא פליג ארבנן אמאי דקאמרי דתמיד קרב והולך עד סוף היום ומאי דקאמרי רבי יהודה הוא משום דלא חייש לזמן הקרבה וכיון דזמן הקרבה שהיו מקריבים כל היום לא היה אלא עד פלג המנחה אע"פ שזמן הדיון יכול להקריב עד הערב מ"מ לא חיישין להכי אלא לזמן הקרבה לבד הוא דחיישין. וכי תימא ההקדבה לא היתה אלא בצה' שעות ומנחה דהכי תנן (פסחים דף כ"ח.) תמיד נשחט בשמונה (שעות) ומנחה וקרב בצה' שעות ומנחה וי"ל דמ"מ הקטורת שהיו מקטירין אחר התמיד היה שעה ורביע לעיפוקו שנמלא שהיה כלה צ"ל שעות חסר רביע ותפלת המנחה כנגד הקטורת תקוה וכו' שאמר הכתוב תכון תפלתו לפניך משאת כפי מנחת ערב ולכך הוי זמנה עד פלג המנחה ודברי אלה מוצארים בדברי החסידות ז"ל שכתבו עד פלג המנחה מ"ל הא בשלמא עד ט' שעות ומנחה דעד אותו זמן הוי תפלת המנחה ניחא דהיינו מנחה קטנה אבל הא מ"ל וי"ל דרבי יהודה ס"ל דתפלת המנחה כנגד קטורת תקוה דתחיב קרבן רבי יהודה הוא משום דלא חייש לזמן הקרבה וכיון ואיכא למידק דלא מקשו ולא מידי דהא רבי יהודה טעמא היכי דאמר שתמיד קרב והולך עד פלג המנחה וא"כ משום דק' טעמא אית ליה דזמן המנחה הוי עד אותה שעה וכי היכי דניחא להו לרבנן דיהבו טעמיהו שקרב והולך עד הערב הכי נמי ניחא לרבי יהודה דיהיב טעמא משום דקרב והולך עד פלג המנחה ועוד מאי האי דתירצו תכון תפלתו וגו'. ונראה דפירוש דבריהם כך דהוקשה להם דבשלמא לרבנן טעמיהו מפורש משום דאיתנהו דרשו בפירק תמיד נשחט בין הערבים מבי ינטו ללוי ערב מתחיל זמן ההקדבה והיא נמשכת עד הלילה ובדיון היה להקדים המנחה ולשחוט תיכף אחר שש שעות ומנחה אלא טעמא משום קרבתו היחידים אבל ודאי מן הדיון משמע מקרא דשיעורו עד סוף היום דהא לא קאמר קרא אלא זמן ההקדבה מתחלת מבי ינטו ללוי ערב וכיון דלא נתן שיעור עד היכן היא ממילא משמע דהוי עד הלילה ולהכי קאמרי רבנן עד הלילה משום דמן הדיון תמיד קרב עד הלילה ואע"ל דלא היו נוהגים להקריב אלא בצה' שעות ומנחה מ"מ כיון דמן הדיון אית ליה זמן עד הלילה בצה' דינא אזלינן אבל לרבי יהודה קשה לכתב מאן אזיל אי אזיל בצה' דינא הא דינא הוי עד הלילה דהא קרא לא אמר אלא תחילת ההקדבה הוי מבי ינטו ללוי ערב אבל סוף ההקדבה לא קאמר משמע דהוי כל היום ומאן ליה לרבי יהודה דהוי דיו עד פלג המנחה ולא יותר ואי אזיל רבי יהודה בצה' זמן ההקדבה א"כ לא היה קרב אלא בצה' שעות ומנחה ולא היה לו לומר דהוי זמנה אלא

הנהגות מייקוניות

[6] אמר רב כהנא הלכה כר' יהודה הוואל ותנן בבביתא כותיה ועד בכלל קאמר בדמוכח :

אלא בשני י"ט של ר"ה וי"ה ואף אלו בקושי תירו :

פ"ג א תפלת השחר מנחה שיתחיל וכו'. פ"ק דברכות (דף ט' ז') אמר אביי לק"ש כותיקין דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הן קחמה מן הכס ותיקין היו גומרין אותה עם הן קחמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמלא מתפלל ביום אחר רבי זירא מאי קרא ייראהו עם שמש ופירש"י מאי קרא דמנחה להתפלל עם הן קחמה וכן דעת ה"ר יונה והרי"ף והרא"ש ז"ל :

וזמנה עד סוף שעה רביעית וכו'. ריש פ"ד דברכות (דף כ"ו) תפלת השחר עד חלות ר' יהודה אומר עד ארבע שעות ואפיקנא תס' (שם כ"ו) הלכה כרבי יהודה וכתב רבינו שהיא שלישיית היום לרמוז אל מ"ש בפירוש המנחה פ"ק דברכות אלא מה ששינו גבי ק"ש גומרה עד ג' שעות דע כי כל השעות הנזכרות בכל המנחה הם השעות הזמניות הם השעות שיש מהם י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה ומ"ש עד ג' שעות כאילו אמר עד כלות רביע היום בין שיהיה היום יום תקופת חמוץ או תקופת טבא. וכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל ואע"ל דאיתא לדרבנן דאמרי עד חלות היכא דעמי ולי לאחר ד' שעות שכן תפלה יהיו

וכתב מאי אפשר לסעות בכל ספרי רבינו ז"ל שכתבם מקומות כתב כן אלא שהיה כשגגה היואלה מלפני השלים :

פרק ג א תפלת השחר מנחה כו'. בריש פרק תפלת השחר (דף כ"ו.) משנה תפלת השחר עד חלות ר"י אומר עד ד' שעות ואפיקנא הלכתא בגמרא [כ"ו]. כר' יהודה ותנן בבביתא כותיה והקשו בגמרא על מתניתא ורמיהי מנחה עם הן קחמה וכו' ותיקין כי תיחא הריא לותיקין וכו' והקשו עד חלות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרבי ירמיה וכו' טעה ולא התפלל ערבית שחרית שמים שחרית מתפלל מנחה שמים ותיקין כולי יומא מלי ואזיל עד חלות יהבו ליה שכן תפלה בזמנה מכאן ואילך שכן תפלה יהבו ליה שכן תפלה בזמנה לא יהבו ליה ע"כ. למדנו מזאת הסוגיא דלר' יהודה מד' שעות ואילך שכן תפלה יהבו ליה שכן תפלה בזמנה לא יהבו ליה דמד' שעות ואילך לר' יהודה כמחצות ואילך לק"ש וא"כ יש תימה על רבינו ז"ל שכתב שער חלות לבד שכן תפלה יהבו ליה וכבר תמה עליו הר"י והעלה בחירוקו האחרון אשר סמך עליו דנקפא ליה לרבינו ז"ל הא משום דלא ניפוט במחלוקת ר' יהודה ורבנן כל כך דלרבי יהודה עד חלות אפילו שכן תפלה לא יהבו ליה ולרבנן שכן תפלה בזמנה יהבו ליה לכך אמר רבינו ז"ל דשכן תפלה מיהא יהבו ליה עד חלות. אבל מדיון טעה ולא התפלל וכו' אין ללמוד כלל דהסם אע"ל דשכן תפלה יהבו ליה הסם שאני דשעת תפלה הוא. וקשה לי עליו דכיון דשעתא דרבנן דקאמרי עד ד' שעות לא נפקא להו אלא מפני שתמיד של שחר קרב עד ד' שעות א"כ א"כ דקיימא לן דתמיד של שחר אינו קרב אלא עד ד' שעות מניין לו לתת זמן עד חלות לרבי יהודה כלל. עוד קשה בין למה שמפרש הוא ז"ל וכן הרשב"א ז"ל דשאני שעת תפלה אבל שלא בשעת תפלה אפילו שכן תפלה לא יהבו ליה וכשתיירו בגמרא מכאן ואילך שכן תפלה וכו' ר"ל בשעת תפלה א"כ למה תירצו מכאן ואילך שכן תפלה וכו' לשינוי גמרא דמאי דקאמר עד חלות מהני הוא לומר דעד חלות יוכל להתפלל כל זמן שירצה אבל מחצות ואילך אי זמן תפלה כגון משש שעות ולמעלה מתפלל אבל אי לאו זמן תפלה כגון אותה חצי שעה שלאחר חלות אינו מתפלל : מיהו לזה יש לומר דהי הוי הכי לא אהני מיעוטא דמתניתין דעד חלות אלא לחצי שעה לבד וזה דוחק לכך משני דעד חלות דמתניתין מיעוט גמור דדוקא עד חלות אין אבל מחצות ואילך לא :

ב כבר אמרו שתפלת המנחה וכו'. דרייתא פרק. תפלת השחר (שם ע"ב) מפני מה אמרו תפלת השחר עד הערב שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב ע"כ עוד אמרו (דף כ"ו.) א"ר חסדא ניחא א"כ מדרב מלי של שבת בערב שבת מצעוד יום שמע מינה הלכה כר' יהודה אדרבא מדרב הונא ורבנן לא הוו מלי עד אורתא שמע מינה דאין הלכה כרבי יהודה השתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר מאן דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד ע"כ. וכתב ה"ר יונה בפי' ההלכות דמאן דנהוג כרבי יהודה נריך לנהוג כותיה לגמרי בין לערבית בין למנחה כלומר במנחה עד פלג הלילה יותר וערבית מכאן ואילך ומאן דנהוג כרבנן נריך לנהוג לגמרי כרבנן דמנחה עד הלילה וערבית אחר זאת הכוונת ולא קודם אבל אין לנהוג כקולי דמר וכקולי דמר כלומר ערבית כרבי יהודה ומנחה כרבנן. ומדברי רבינו לא נראה כן אלא שכוין לנהוג כר"י ורבנן וכקולמו של זה וכקולמו של זה שכן כתב זמן מנחה קטנה וכו' ויש לו להתפלל וכו' נראה דפירוש דבריו הוא דמאי דקרא לזה זמן מנחה קטנה עד אותו העת הוא כדי שיוכל לומר ערבית משם ואילך כר' יהודה אבל לענין המנחה עצמה יכול להתפלל אותה עד שקיעת החמה דהיינו כרבנן דאמרי עד הערב והוא ז"ל מפרש דעד הערב ר"ל עד שקיעת החמה וכו' שפירש בפירוש המנחה א"כ לפי זה גקטינן כקולי דתרווייהו ואע"פ דלא עבדינן בשאר מילי הכי למנקט קולי דתרווייהו שאני הכא דתפלת ערבית רשות

מגדל עז

פ"ג תפלת השחר מ' עד שעה רביעית. הכל פרק תפלת השחר (דף כ"ז) :

ה תפלת המוספין וכו'. משנה (שם כ"ז) וכן מוספין כל היום ר"י אומר עד ז' שעות
ובגמרא ושל מוספין כל היום אר"י ונקרא פושע והא דתנן בפ"ב דמגילה
(דף כ' ע"ב) כל היום כשר למוספין היינו לומר שיכל אכל מ"מ נקרא פושע. כחז הרמ"ך
לא ידעתי למה הוא פושע ומנהגו להספיל ב"ה אחר ז' ע"ל. ויש לתמוה עליו מאחר
שדברי רבינו הם דברי הגמרא למה תמה
עליו ואפשר שלא היה כן בנפחת הרמ"ך
בגמרא :

ו תפלת הערב וכו'. משנה (שם דף כ"ו)
תפלת הערב אין לה קצב ובגמרא
מאי אין לה קצב אי לימא דאי צעי מלי
כולה ליליא לייתי תפלת הערב כל הלילה
אלא מאי אין לה קצב כמ"ד תפלה ערבית
רשות. ופ"י ה"ר יונה דה"ק אם אימא דאין
בו משמעות אחר אלא שזמנה כל הלילה
לייתי תפלת הערב כל הלילה ומדלא תני הכי
שמעינן דאיכא נמי משמעות אחר דאחא
לאשמועינן שהיא רשות וא"כ אין לה קצב
ר"ל צ"ב דכיים שהיא רשות ושזמנה כל הלילה :
ותפלת נעילה וכו'. נחבאל טעם רבינו
צפ"א :

ז המתפלל תפלה קודם זמנה. זה פשוט אך
מ"ם ואם התפלל תפלה שחרית
וכו' נלמד ממאי דאמר בסוף תפלת השחר

א עיין בעור א"ח סי' רל"ד : ב טור א"ח סי' רפ"ז סמ"ג שם :

אלא עד ט' שעות ומחצה כלומר משש שעות ומחצה דהיינו מנחה גדולה עד ט' שעות ומחצה דהיינו מנחה קטנה וזהו שאמר בשלמא עד ט' שעות וכו' היינו אי חייש רבי יהודה לזמן הקרבה בשלמא עד ט' שעות ומחצה ניחא אבל הא עד פלג המנחה מנא ליה דלא הוי לא דינא ולא זמן הקרבה כדפרי' וסירא דודאי. בחר זמן הקרבה אזלין זמן הקרבה היה כלה כפלג המנחה משום דבקטורת ט"ל לרבי יהודה דהיה עיסוקו שעה אחת ומחצה ולכך קאמר דתחילת זמן מנחה קטנה מתחילת זמן הקרבת הקטורת דהיינו מנ' שעות ומחצה עד סופו דהיינו פלג המנחה. וא"ת דבידורשמי פרק תפלת השחר אמרינן חמין חנינן תמיד נשחט בשמונה שעות ומחצה וקרב בט' שעות ומחצה ערבי' פסחים נשחט בשבע שעות ומחצה וקרב בשמונה שעות ומחצה בין בחול בין בשבת רבי ירמיה בעי את עביד. מנחה שתי שעות ומחצה והבא עביד מנחה שלש שעות ומחצה פ"י אי חייש רבי' בחר הקרבה של כל יום בט' שעות ומחצה לא נשאר משש עד הלילה אלא שתי שעות ומחצה ואי אזלין בחר הקרבה לפסחים דקרב בשמונה שעות ומחצה נשאר משש עד הלילה שלש שעות ומחצה וא"כ הוי מנחה שלש שעות ומחצה ומציעא ליה לר' ירמיה בחר מי אזלין ומתדן שס אמר רבי יוחי לא הוקשה תפלת המנחה לתמיד של בין הערבים אלא לקטורת שנאמר תכון תפילתי קטורת לפניך וכו' לא שעה אחת לעיסוקו ואם עביד מנחה שתי שעות ומחצה כלומר אפי' אזלין בחר תמיד של ערבי' פסחים לא הוי מנחה אלא בט' שעות ומחצה משום דאזלין בחר הקרבה של קטורת שהיה צריך שעה אחת לעשות הקטורת והוי המנחה בט' שעות ומחצה נמא' דבשאר הימים אזלין בחר הקרבת התמיד ע'זמו ובערבי' פסחים אזלין בחר הקרבת הקטרת כדי להשוות ערבי' פסחים עם שאר הימים דהמנחה יפ' לה קאת דמיון עם הקרבת הקטורת וקאת עם התמיד ופעמים אזלין בחר התמיד ופעמים אזלין בחר הקרבת הקטורת וא"כ משמע מההס דהקטורת לא היה צריך אלא שעה אחת לעיסוקו. וי"ל דמ"מ

מגדל עוז

ערבית

(ט"ו). א"ל רבינא לרבא חזי מר האי טורבא מרבא דלחא ממערבא ואמר מי שחין עיניו לרחוק מקנה ידיו בעפר או בצרור ובקסמית א"ל שפיר קאמר מי כתיב ארמון במים בנקיון כתיב כל מידי דמנקי דחא לייט רב חסדא אמאן דמהדר אמיא בעידן נלחא ור"מ לק"ש אכל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה ור"מ לקמיה אכל לאחוריו אפילו מיל אינו חוזר מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר כך היא גירסת רבינו ור"ש אין מחייבין אותו לחזור לאחוריו אלא עד מיל כלומר עד ולא עד בכלל. אכל אס עבר מן המים יותר. כלומר יותר מפחות ממיל אינו חייב לחזור: ומה שכתב שרוחץ עד הפרק [ע"י במשנה פ"ב דידים]. וכתב רבינו פ"ו מהלכות ברכות שמברך ענ"י וכתב הר"ר מנחם וכן לק"ש ונראה מדברי רבינו שכל התפלות צריך ליטול ידיו אעפ"י שאינו יודע להם שום לכלוך כשם שהוא צריך ליטול ידיו לכלול פת ודלא כהר"ן פ' ע"פ:

ג במה דברים אמורים שאינו מטעה וכו'. אכל שחרית וכו': כתב הראב"ד לא ידעתי רגליו למה עכ"ל. ונראה מדברי מ"ע דאשתמיטתיה למרן הראב"ד הא דתניא בפרק במה עומדין במס' שבת (דף כ'): רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום שנאמר כל פעל ה' למענהו דהיינו לתפלת שחרית. ולי נראה דלא אישתמיטתיה האי ברייתא הראב"ד ז"ל אלא שהוא ז"ל מפרש דלא לענין תפלה אישתיא האי ברייתא אלא לענין אס מותר לרחוץ פניו ורגליו כדי ליפות את עצמו וכדפירש"י:

ד כל העמאין וכו'. כבר נחבאר זה בסוף הלכות ק"ש:

וכ"ד

השגת הראב"ד

(*) טעה ולא התפלל לא תפלה זו כו': כתב הראב"ד ראיתי בדעתו שאינו משלם טעות אלא בכמוך לו ולפיכך אמר שחרית אין לה חלומין שכבר עבר וזמנה ודעת יחידים היא זו מפני שראה הענין כמובין משחרית למנחה וממנחה לערבית ומערבית לשחרית ואין לו להזכיר בה לא איכור ולא היסור ואס ר"מ להאליס יסורים. אכל אי אומר אס נזכר בסמוכה לה ולא השליט טעותו וזוהי להשלים בחופלות אינו משלים מפני שהוא ביטול במזיד. עוד נראה לי שכל אלו החלומים שאמרו אלא עם התפלה האחרת שנאה בזמנה הואיל ושעת תפלה היא:

תשלומי ערבית: י *טעה ולא התפלל לא תפלה זו ולא תפלה הסמוכה לה אינו משלם אלא אחרונה בלבד. כיצד טעה ולא התפלל לא שחרית ולא מנחה מתפלל ערבית שתים ראשונה ערבית והאחרונה תשלומי מנחה. אבל שחרית אין לה תשלומין שכבר עבר וזמנה [ו] וכן בשאר תפלות: יא היו לפניו שתי תפלות של מנחה ושל מוספין מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוספין. [ז] ויש מי שמורה שאין עושין בציבור כן [ח] כדי שלא יטעו:

פרק רביעי

א חמשה דברים מעכבין את התפלה אע"פ שהגיע זמנה. מהרת ידים. וכיסוי הערוה. ומהרת מקום תפלה. ודברים החופזים אותו. וכוונת הלב: ב

מקום תפלה. ודברים החופזים אותו. וכוונת הלב: ב *מהרת ידים כיצד רוחץ ידיו במים עד הפרק ואחר כך יתפלל. היה מהלך בדרך והגיע זמן תפלה ולא היה לו מים אם היה בינו ובין המים ארבעה מילין שהם שמונת אלפים אמה הולך עד מקום המים [א] ורוחץ ואחר כך יתפלל. היה בינו ובין המים יותר על כן מקנה ידיו בצרור [ב] או בעפר או בקורה ומתפלל: ג במה דברים אמורים לפניו אבל אם היה מקום המים לאחוריו אין מחייבין אותו לחזור. לאחוריו אלא עד מיל ג. אבל אם עבר מן המים יותר אינו חייב לחזור אלא מקנה ידיו ומתפלל. במה דברים אמורים שאינו מטהר לתפלה אלא ידיו בלבד בשאר תפלות חוץ מתפלת שחרית *אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל. ואם היה רחוק מן המים מקנה ידיו בלבד ואחר כך יתפלל: ד יכל הטמאין [ז] רוחצין ידיהן בלבד כשהורין ומתפללים אע"פ שאפשר להם לטבול ולעלות משומאתן אין המבילה מעכבת. וכבר בארנו שעזרא תיקן שלא יקרא בעל קרי [ז] בלבד בדברי

השגת הראב"ד

(*) אכל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו וכו': כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי רגליו למה עכ"ל:

תורה

א טור א"ח סי' רנ"ג כמ"ג עשין שס: ב עיין בטור סי' רנ"ג כמ"ג עשין י"ח: ג טור א"ח סי' כ"ח:

לחם משנה

טעה ולא התפלל לא תפלה זו וכו'. כן דעת רבינו ז"ל וכן דעת התוספות ז"ל דחין תשלומין אלא בתפלה הסמוכה לה. והא דכתב רבינו ז"ל טעה ולא התפלל לא תפלה זו ולא תפלה הסמוכה לה ולא נקט טעה ולא התפלל תפלה זו והתפלל הסמוכה לה ובשלישית נזכר י"ל דנקט הכי לאחוריו רבותא דאע"ג דטעה בשתיקה וא"כ לא הוסיף למדייקיה כטעה אלא כמזיד ולא יתפלל אפילו סמוכה לה קמ"ל דסמוכה לה מיהא ישלם:

יא היו לפניו שתי תפלות וכו'. שס (דף כו): ויש מי שמורה שאין עושין וכו'. הטעם דלאחוריו דכיון דזמן מוסף עד שבע שעות ועדיין לא עבר הזמן אלא

הנהגות מימוניות

[כ] וכן פסקו התוספות בשם רשב"ם וכן ס"ה ומשום רבינו שמחה כתב שאם טעה ולא התפלל אחת מן התפלות ונזכר אפילו אחר עשרה ימים מסתבר עמשליה דכיון שאין בו בשום עבר יומי מה לי למחר ומה לי לאחר עשרה ימים ע"כ: [ג] כרבנן לגבי רבי יהודה והכי פסק רבי יוחנן התם עיין שם וכן מוכח בירושלמי דאפילו אם יש שהות ביום כדי להתפלל שתיים ע"כ: [ד] וכן מצאתי בשם הר"י אמנם מורי רבינו נזיר ומותר שלא להאריך בתפלת יוצר ביה"כ עד שעת המנחה וגשאתי ונתתי לפניו כאשר מצאתי בשם ר"י ולא הורה לי שוב מצאתי בהשבת טובים מן הראשונים כדברי מורי רבינו ע"כ: [ה] בפרק אלו עוברין ובהעור והרופס וכן פירש בערוך הא דאמר לתפלה ארבעה מילין כעמוד א"ל רש"י פירש ארבעה מילין צריך לילך כדי שתפלה בבית הכנסת וכן נראה לר"י כפירש"י ולא כפירוש הערוך שפירש משום נבילה דאי בעידן צלותא האמר פ"ב דברכות לייס אביי אמאן דמהדר אמיא בעידן צלותא ואי שלא בימן תפלה מאי איריא ארבעה מילין אפי' טובא נמי. ויש ספרים שכתב ההיא דלתפלה ארבעה מילין נמי בפרק ב' דברכות ונראה לרבינו ששיבוש הוא ואין יכול להיות כי אם באלו עוברין ובהעור והרופס וכן משמע בערוך וכן בפירש"י דברכות: [ז] ולראבי"ה נראה דקיינה צדור היינו בשלל הסיח דעתו אך נתלככו ידיו במים והני מילי בק"ש אבל בתפלה בעי לאהדורי ואין דעת התוספות כן כדפ"י ע"כ: [ח] והנשים נהגו לסטול בעצמן ופרישות בעת נדתן שאין נכנסות לבית הכנסת ואף כשהתפללות אין עומדות בפני הבריות וכן ראיתי בדברי שמשקלין בה ושבעתי שחמטירין בה וכל המהביר בה כאריכין ימיו ושנותיו וכנה נלכד אשאר עכ"ל ראבי"ה: [ד] וכן כתב רב. האי גאון כיון דבגמרא ליכא הא מילתא נקום מנהג כל ישראל שכל בעלי קריין אע"פ שאין להם מים אין מתפללין עד שירצצו. ופירש רבינו הגאון נמי גשים נדות וזבות ויולדות בברכות ובתפלות וכדריבנא דאמר נדה קוצה לה חלה וכן להוציא אחרים ידי חובתן מברכין אבל להתפלל כולי עלמא נהגו: להחמיר בתשעה קבין ליתן עליהם וכדתני היה עובד בתפלה וכו' ואפילו ר"י בן בריאל לא אמר שפסור אלא לדברי הורה אבל להתפלל לא ובדברי תורה קיימא לן האידנא כ"י יהודה בן יהודה בן בתיהא וכו' ונדה שפליטה שכבת זרע צריכין פבילה וכו' הא זב שלא ראה קרי ונדה שלא פלטה שכבת זרע אין צריכין פבילה כתב שאין צריכין ומהא דהנן בפרק מי שמתו זב שמתו זב שראה קרי ונדה שפליטה שכבת זרע צריכין פבילה לדברי הכל ע"כ:

מגדל עז

טעה ולא התפלל לא תפלה וכו': כתב הראב"ד ראיתי בדעתו וכו'. הואיל ושעת תפלה היא עכ"ל: ואני אומר טעה ולא התפלל וכו' עד וכן שאר תפלות הסכמת גדולים ודבריו נכונים מדאסיקא עבר זמנו בטל קצתו ועוד דקיימא לן תפלות כנגד תמידים תקוים וכן פסק רשב"ם ונכ"ס וכו': דיו לפניו שתי תפלות וכו' עד סוף הפרק. פרק כל המדיח (דף ס"א):

פ"ד חמשה דברים מעכבין את התפלה וכו'. פרק ה"ב (דף ט"ו): היה מהלך בדרך והגיע מ"י עד אז בקורה ומתפלל. פרק אלו עוברין (דף מ"ו) ופרק העור והרופס (דף קכ"ב) סוף גמרא מהניסין דחולו שעורותיהן כשכין אמר ר' אבהו כשם ר"ל ופירש ר' יוסי כר מנינא: ב"ד לפניו כו' עד מן התפלה שחרית. פרק ה"ב (דף ט"ו): אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו כו' עד ומתפלל. פרק במה עומדין: כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי רגליו למה עכ"ל: ואני תלמידו מלאכי אותו שני בברייתא בשמעתא בברייתא דפרק במה עומדין דאסיקא כתיב לה כי הא דתניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום כשכיל קונו מושם שנאמר כל פעל ה' למענהו עד כאן וק"ל כ"י וכו': כל העמאין רוחצין כו' עד ואס אינו יכול יסוק. פ' מי שמתו (דף כ"ב):

טעה ולא התפלל לא תפלה וכו' וכשר בהנהגה כדאמר אבעל קרי שמעתי כל ישראל שכל בעלי קריין אע"פ שאין להם מים אין מתפללין עד שירצצו. ופירש רבינו הגאון נמי גשים נדות וזבות ויולדות בברכות ובתפלות וכדריבנא דאמר נדה קוצה לה חלה וכן להוציא אחרים ידי חובתן מברכין אבל להתפלל כולי עלמא נהגו: להחמיר בתשעה קבין ליתן עליהם וכדתני היה עובד בתפלה וכו' ואפילו ר"י בן בריאל לא אמר שפסור אלא לדברי הורה אבל להתפלל לא ובדברי תורה קיימא לן האידנא כ"י יהודה בן בתיהא וכו' ונדה שפליטה שכבת זרע צריכין פבילה וכו' הא זב שלא ראה קרי ונדה שלא פלטה שכבת זרע אין צריכין פבילה כתב שאין צריכין ומהא דהנן בפרק מי שמתו זב שמתו זב שראה קרי ונדה שפליטה שכבת זרע צריכין פבילה לדברי הכל ע"כ: